

به نام خدا

راهکارهای اولیه بهبود اعتماد به نفس در دانش آموزان

مولفان :

فاطمه نوروزی پور

عاطفه هیجوان

فاطمه مشهدی مصطفایی

مهین چوپانی

انتشارات بامن

(با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

عنوان و نام پدیدآور: راهکارهای اولیه بهبود اعتماد به نفس در دانش آموزان/ مولفان فاطمه نوروزی پور ... [و دیگران].

مشخصات نشر: بامن، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۱۰۴ ص.

شابک: ۳-۴۴-۸۳۰۰-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: مولفان فاطمه نوروزی پور، عاطفه هیجوان، فاطمه مشهدی مصطفایی، مهین چوپانی.

یادداشت: کتابنامه: ص ۱۰۴-۹۱.

موضوع: بهبود اعتماد به نفس - دانش آموزان - راهکارهای اولیه

شناسه افزوده: نوروزی پور، فاطمه، ۱۳۶۸

رده بندی کنگره: GN۴۷۲

رده بندی دیویی: ۳۰۶/۵۰۵

شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۶۴۷۱۱

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: راهکارهای اولیه بهبود اعتماد به نفس در دانش آموزان
مولفان: فاطمه نوروزی پور - عاطفه هیجوان - فاطمه مشهدی مصطفایی - مهین چوپانی

ناشر: انتشارات بامن

صفحه آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

چاپ: زبرجد

قیمت: ۹۴۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۳-۴۴-۸۳۰۰-۶۲۲-۹۷۸

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست منابع

- ۵..... تعاریف و ابعاد
۷..... چرا اعتماد به نفس در آموزش مهم است؟
۸..... دیدگاه های تاریخی و فرهنگی در مورد اعتماد در ایران
۱۰..... تمایز بین اعتماد به نفس و تکبر
۱۲..... عزت نفس اندک
۱۳..... عوامل موثر بر اعتماد به نفس دانش آموزان
۱۵..... تأثیرات اجتماعی و محیطی بر ارزش خود
۱۷..... داستان های خودباوری و موفقیت

فصل دوم ۱۹

اعتماد به نفس و ابعاد فرهنگی و اجتماعی ۱۹

- ۲۰..... ارزش ها و اعتماد فرهنگی ایرانیان
۲۲..... نقش خانواده در شکل دادن به خود ارزشمندی
۲۴..... نفوذ همتایان و پویایی گروه در مدارس
۲۶..... حرکت بین فروتنی و اعتماد به نفس
۲۷..... چالش های پیش روی دانشجویان ایرانی در ابراز اطمینان
۲۹..... پرداختن به کلیشه ها و انتظارات
۳۱..... جنسیت و اعتماد به نفس: چالش ها و راه حل ها
۳۳..... تشویق ابرازهای مختلف اعتماد به نفس

فصل سوم ۳۵

دانش آموز و مدرسه ۳۵

- ۳۶..... نقش معلم در افزایش عزت نفس
۳۷..... طراحی برنامه درسی و ایجاد اعتماد به نفس
۳۹..... اهمیت بازخورد مثبت و شناخت
۴۱..... تمرین های کلاس درس که اعتماد به نفس را از بین می برند
۴۲..... تشویق مشارکت و صدا در دانش آموزان
۴۴..... نقش فعالیت های فوق برنامه در ایجاد اعتماد
۴۶..... پرداختن به قلدری و تأثیر آن بر ارزش خود

نقش مدرسه در تجلیل از دستاوردها ۴۷

فصل چهارم ۵۱

موفقیت ها ۵۱

آموزش تاب آوری و استقامت ۵۲

ذهنیت رشد و ارتباط آن با اعتماد به نفس ۵۴

راهبردهای مقابله با ناکامی های تحصیلی ۵۵

مدیریت طرد همسالان و مشکلات اجتماعی ۵۷

درس هایی از چهره های ایرانی که بر چالش ها غلبه کردند ۵۸

اهمیت دیدگاه و چارچوب بندی مجدد ۶۰

تاکید بر تلاش بر توانایی ذاتی ۶۱

جشن گرفتن بردهای کوچک برای ایجاد اعتماد به نفس بیشتر ۶۳

فصل پنجم ۶۷

اعتماد به نفس و هدایت دانش آموزان ۶۷

پرورش ویژگی های رهبری در اوایل ۶۸

تشویق ابتکارات و پروژه های دانشجویی ۷۰

رابطه بین اعتماد به نفس و نفوذ ۷۲

مطالعات موردی: رهبران جوان ایرانی و سفر آنها ۷۴

تشویق رهبری مسئولانه در مدارس ۷۵

پرداختن به اعتماد به نفس بیش از حد و غرور ۷۷

فرصت های آموزش رهبری برای دانشجویان ایرانی ۷۹

پرورش رهبران برای ایران فردا ۸۰

ورزش و تربیت بدنی: ایجاد تاب آوری جسمی و روانی ۸۴

هنر و تلاش های خلاقانه: بیان صدا و بینش ۸۵

سخنرانی و مناظره عمومی: ایجاد و ارتباط استدلال ها ۸۷

خدمات اجتماعی: ایجاد همدلی و هدف ۸۸

منابع و ماخذ ۹۱

تعاریف و ابعاد

اعتماد به نفس که به عنوان عزت نفس، خودباوری یا خودباوری نیز شناخته می شود، به ارزیابی کلی یک فرد از شایستگی و شایستگی خود در حوزه های مختلف زندگی، از جمله تحصیلات، اشاره دارد. در بافت ایران، اعتماد به نفس عمیقاً ریشه در هنجارهای فرهنگی و اجتماعی دارد و ممکن است تعریف آن با تصورات غربی متفاوت باشد. برای درک بهتر دیدگاه ایرانیان در مورد اعتماد به نفس، بررسی چگونگی تعریف و سنجش این ساختار در داخل کشور بسیار مهم است.

محققان ایرانی اعتماد به نفس را «خود اعتماد به نفس» معرفی کرده اند که به معنای اعتماد به نفس یا اعتماد به نفس است. این تعریف بر باور یک فرد به توانایی ها، قابلیت ها و پتانسیل خود برای دستیابی به اهداف خود تأکید دارد. اعتماد به نفس ایرانی به طور پیچیده ای با مفاهیم خودکارآمدی و عزت نفس مرتبط است و آن را به ساختاری پیچیده برای مطالعه و درک تبدیل می کند (محمدی و شیخ شابانی، ۲۰۲۰، ص ۵۶).

برای بررسی همه جانبه اعتماد به نفس در بافت ایرانی، توجه به ابعاد مختلف آن ضروری است. اعتماد به نفس مفهومی یکپارچه نیست، بلکه ساختاری چندوجهی است که جنبه های مختلفی را در بر می گیرد. در ایران این ابعاد را می توان به صورت زیر دسته بندی کرد:

اعتماد به نفس تحصیلی: این بعد به باور فرد به توانایی های تحصیلی خود و اعتماد به ظرفیت خود برای موفقیت تحصیلی مربوط می شود. اعتماد به نفس تحصیلی دانش آموزان ایرانی می تواند تحت تأثیر عواملی مانند پیشرفت های تحصیلی قبلی، حمایت معلم و تجربیات کلاسی باشد (حسینی و احمدی، ۱۳۹۸، ص ۱۳۲).

اعتماد به نفس اجتماعی: فرهنگ ایرانی بر تعاملات و روابط اجتماعی تأکید زیادی دارد. اعتماد به نفس اجتماعی به اعتماد فرد به توانایی خود در تعاملات اجتماعی، ایجاد روابط و برقراری ارتباط موثر در بافت فرهنگی خود اشاره دارد. می تواند تحت تأثیر عواملی مانند حمایت اجتماعی و روابط همسالان باشد (فرهمند نیا و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۲۱۴).

اعتماد به نفس فرهنگی و مذهبی: در ایران هویت فرهنگی و مذهبی با خودپنداره فرد پیوند تنگاتنگی دارد. این بعد مربوط به اعتماد فرد به پابندی به هنجارها و ارزش های فرهنگی و مذهبی است. اعتماد به نفس فرهنگی و مذهبی می تواند تحت تأثیر عواملی مانند غرور فرهنگی و باورهای مذهبی باشد (ضیایی و عسگری، ۱۳۹۸، ص ۳۴۲).

اعتماد به نفس مبتنی بر جنسیت: نقش ها و انتظارات جنسیتی در ایران می تواند به طور قابل توجهی بر اعتماد به نفس افراد تأثیر بگذارد. این بعد به بررسی چگونگی تأثیر جنسیت بر اعتماد به نفس با توجه خاص به کلیشه ها و انتظارات جنسیتی می پردازد (پارسیان و دانینگ، ۲۰۱۷، ص ۷۸).

زبان و ارتباطات اعتماد به نفس: مهارت زبان و مهارت های ارتباطی موثر در جامعه ایران بسیار مورد توجه است. اعتماد به نفس زبان و ارتباط شامل باور فرد به توانایی خود برای برقراری ارتباط روان و مؤثر، هم به زبان مادری (فارسی) و هم به زبان های خارجی (مثلاً انگلیسی) است (زرین آبادی، ۱۳۹۷، ص ۱۰۱).

این ابعاد در مجموع به شکل گیری اعتماد به نفس در ایران، شکل دهی به ادراک افراد از خود و تأثیر گذاری بر رفتار و تصمیم گیری آنها در حوزه های مختلف زندگی کمک می کنند.

عوامل متعددی در شکل گیری اعتماد به نفس در ایران نقش اساسی دارند و اغلب با ابعاد فوق الذکر در تعامل هستند. در بررسی اعتماد به نفس دانش آموزان ایرانی باید به این عوامل توجه کرد:

نظام آموزشی: نظام آموزشی ایران که با امتحانات سخت و رقابت زیاد مشخص می شود، می تواند بر اعتماد به نفس تحصیلی دانش آموزان تأثیر بگذارد (شکری، ۱۳۹۰، ص ۲۰۷).

خانواده و سبک های فرزند پروری: خانواده نقش اساسی در شکل گیری اعتماد به نفس دارد. سبک های فرزند پروری ایرانی که با تأکید بر جمع گرایی و فرزندسالاری مشخص می شود، می تواند بر اعتماد به نفس کودکان تأثیر بگذارد (محمدی و شیخ شیبانی، ۱۳۹۹، ص ۵۸).

رسانه های اجتماعی و فناوری: ظهور رسانه های اجتماعی و فناوری، پویایی های جدیدی را در اعتماد به نفس، به ویژه در میان نسل جوان در ایران ایجاد کرده است. تأثیر تعاملات آنلاین بر عزت نفس و اعتماد به نفس یک حوزه مطالعاتی نوظهور است (توکلی، ۱۳۹۱، ص ۲۴۵).

وضعیت اجتماعی-اقتصادی: عوامل اجتماعی-اقتصادی می توانند بر ابعاد مختلف اعتماد به نفس از جمله اعتماد به نفس تحصیلی و اجتماعی تأثیر بگذارند. نابرابری های اقتصادی در ایران می تواند منجر به نابرابری در فرصت ها و تجربیات آموزشی شود (حسینی و احمدی، ۱۳۹۸، ص ۱۳۴).

اعتماد به نفس در بافت ایرانی ساختاری چند وجهی است که عمیقاً با عوامل فرهنگی، اجتماعی و فردی در هم تنیده شده است. درک ابعاد و عوامل مؤثر بر اعتماد به نفس در ایران برای مریبان، سیاستگذاران و روانشناسانی که با دانش آموزان ایرانی کار می کنند ضروری است. با اذعان به پیچیدگی اعتماد به نفس و تفاوت های فرهنگی آن، می توان مداخلات و سیستم های حمایتی را برای ارتقای اعتماد به نفس سالم در بین دانش آموزان ایرانی طراحی کرد و در نهایت بهزیستی تحصیلی و شخصی آنها را افزایش داد.

چرا اعتماد به نفس در آموزش مهم است؟

اهمیت اعتماد به نفس در زمینه آموزش در ایران قابل اغراق نیست. این بخش به بررسی دلایل چند وجهی می‌پردازد که چرا اعتماد به نفس نقشی محوری در چشم‌انداز آموزشی ایران دارد. این بخش با تکیه بر تحقیقات اخیر و دیدگاه‌های علمی به اهمیت اعتماد به نفس در محیط‌های آموزشی مختلف در بافت فرهنگی ایران می‌پردازد. با روشن کردن عوامل خاصی که بر اهمیت اعتماد به نفس تأکید می‌کند، هدف ما ارائه درک جامعی از ارتباط آن در شکل‌دهی به نتایج تحصیلی و رشد فردی دانش‌آموزان ایرانی است.

یکی از دلایل اصلی اهمیت اعتماد به نفس در آموزش و پرورش ایران، تأثیر مستقیم آن بر عملکرد تحصیلی است. تحقیقات انجام شده توسط کرمی و احمدی (۱۳۹۰) نشان داد که بین اعتماد به نفس تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در ایران همبستگی مثبت وجود دارد. وقتی دانش‌آموزان به توانایی‌های خود برای مقابله با وظایف چالش‌برانگیز ایمان داشته باشند و از نظر تحصیلی خوب عمل کنند، احتمالاً زمان و تلاش خود را برای تحصیل خود صرف می‌کنند که منجر به بهبود نمرات و موفقیت کلی تحصیلی می‌شود (کرمی و احمدی، ۲۰۲۱، ص ۷۸).

اعتماد به نفس به عنوان یک نیروی انگیزشی عمل می‌کند که دانش‌آموزان را به سمت اهداف آموزشی خود سوق می‌دهد. دانش‌آموزان ایرانی با سطح اعتماد به نفس بالا، احتمالاً اهداف تحصیلی بلندپروازانه‌ای را تعیین می‌کنند و برای دستیابی به آنها مجدانه تلاش می‌کنند. این خودباوری انگیزه لازم برای غلبه بر موانع و تداوم در مواجهه با چالش‌های تحصیلی را فراهم می‌کند (ثابتهی و جاودانی، ۱۳۹۸، ص. ۲۱۵).

مهارت‌های ارتباط مؤثر و تعامل اجتماعی در نظام آموزشی ایران، جایی که یادگیری مشارکتی و بحث‌های گروهی رایج است، ضروری است. اعتماد به نفس نقشی حیاتی در تسهیل ارتباط مؤثر و تعاملات اجتماعی مثبت در بین دانش‌آموزان ایفا می‌کند. کسانی که سطح اعتماد به نفس بالاتری دارند، به احتمال زیاد به طور فعال در بحث‌های کلاسی شرکت می‌کنند، در پروژه‌های گروهی شرکت می‌کنند و در صورت نیاز از معلمان کمک می‌گیرند (ابراهیمی و دهقانی، ۲۰۲۰، ص ۱۴۲).

سیستم آموزشی ایران می‌تواند مطالبه‌گر باشد و دانش‌آموزان اغلب به دلیل امتحانات و رقابت‌های پرمخاطب با استرس و فشار مواجه می‌شوند. اعتماد به نفس به عنوان یک محافظ در برابر استرس عمل می‌کند و تاب‌آوری را تقویت می‌کند. دانش‌آموزانی که دارای اعتماد به نفس قوی هستند، برای مقابله با استرس‌های تحصیلی، عقب‌نشینی از شکست‌ها و حفظ سلامت روانی خود مجهزتر هستند (حسنی و مهدوی، ۱۳۹۹، ص ۹۲).

در ایران، پیگیری تحصیلات عالی بسیار ارزشمند است و دانشجویان آرزوی کسب مشاغل امیدوارکننده را دارند. اعتماد به نفس در شکل دادن به آرزوهای شغلی دانش آموزان و توانایی آنها در استفاده از فرصت‌ها نقش اساسی دارد. کسانی که دارای اعتماد به نفس قوی هستند، به احتمال زیاد مسیرهای شغلی چالش برانگیز را دنبال می‌کنند و فعالانه به دنبال کارآموزی، فرصت‌های تحقیقاتی، و موقعیت‌های شغلی هستند (زندى و رحیمی، ۲۰۱۸، ص ۳۶۶).

فرهنگ ایرانی تاکید زیادی بر خود انضباطی، موفقیت و رشد شخصی دارد. اعتماد به نفس با این ارزش‌های فرهنگی همسو می‌شود، زیرا دانش‌آموزان را قادر می‌سازد تا سفر آموزشی خود را در دست بگیرند و برای تعالی تلاش کنند. برآورده کردن انتظارات اجتماعی و تحقق پتانسیل‌های خود، نیروهای محرکه اهمیت اعتماد به نفس در آموزش ایرانی هستند (عبداللهی و پاشا، ۱۳۹۶، ص ۱۲۵).

اعتماد به نفس نقشی محوری و چندوجهی در حوزه آموزش در ایران دارد. اهمیت آن فراتر از موفقیت تحصیلی است و انگیزه، ارتباطات موثر، انعطاف‌پذیری و توسعه شغلی را در بر می‌گیرد. درک دلایل حیاتی بودن اعتماد به نفس در بستر آموزشی ایران، بینش ارزشمندی را در اختیار مربیان، سیاستگذاران و پژوهشگران قرار می‌دهد که چگونه می‌توانند اعتماد به نفس دانش‌آموزان را پرورش دهند و از آنها حمایت کنند. با شناخت اهمیت آن، مربیان می‌توانند راهبردها و مداخلاتی را اجرا کنند که دانش‌آموزان ایرانی را برای پیشرفت تحصیلی و شخصی در چارچوب فرهنگی منحصر به فرد خود توانمند می‌سازد.

دیدگاه‌های تاریخی و فرهنگی در مورد اعتماد در ایران

مفهوم اعتماد، آن گونه که از دریچه‌های تاریخی و فرهنگی فهمیده می‌شود، نقشی محوری در شکل‌گیری ادراک و رفتار افراد از خود در ایران ایفا می‌کند. این بخش به بررسی ابعاد تاریخی و فرهنگی اعتماد در بافت ایرانی می‌پردازد. این کتاب به تکامل ساختارهای مرتبط با اعتماد، اهمیت آنها در تاریخ ایران و تأثیر آنها بر جامعه معاصر می‌پردازد. با بررسی دیدگاه‌های تاریخی و فرهنگی در مورد اعتماد به ایران، هدف ما این است که درک جامعی از چگونگی ادامه تأثیر این دیدگاه‌ها بر جنبه‌های مختلف زندگی ایرانیان، از جمله آموزش، تعاملات اجتماعی و توسعه فردی ارائه دهیم.

اعتماد به ایران ریشه‌های تاریخی عمیقی دارد که می‌توان آن را در تمدن‌ها و سلسله‌های باستانی جستجو کرد. ایران در طول تاریخ غنی خود تغییرات فرهنگی و سیاسی متعددی را تجربه کرده است که درک اعتماد را در جامعه شکل داده است.

امپراتوری ایرانی: امپراتوری ایران، به ویژه در دوران سلطنت کوروش کبیر، اغلب به عنوان نمونه اولیه رهبری و حکمرانی ذکر می‌شود که به اعتماد به نفس و اعتماد به نفس اهمیت می‌داد. کوروش به

سیاست تسامح مذهبی و فرهنگی شهرت دارد که می توان آن را نشانه اعتماد به حکومت او تعبیر کرد (خداد، ۱۳۹۶، ص ۴۲).

نفوذ اسلامی: با ظهور اسلام در ایران، با ادغام باورها و اعمال مذهبی در زندگی روزمره، اعتماد به نفس ابعاد جدیدی پیدا کرد. آموزه های اسلامی بر خود انضباطی و خودکنترلی تاکید دارد که می تواند به اعتماد فرد به ارزش های اخلاقی و اخلاقی خود کمک کند (رحیمی، ۱۳۹۸، ص ۷۳).

شعر و ادب فارسی: شعر و ادبیات فارسی، از جمله آثار شاعران صاحب نامی چون مولانا و حافظ، اغلب مضامین اعتماد به نفس، خودشناسی و قدرت درونی را مورد بررسی قرار داده است. این شاهکارهای ادبی همچنان روایت فرهنگی پیرامون اعتماد در ایران را شکل می دهند (شیرازی، ۱۳۹۹، ص ۱۱۸).

دیدگاه های فرهنگی ایران در مورد اعتماد عمیقاً با میراث تاریخی، باورهای مذهبی و هنجارهای اجتماعی آن در هم تنیده است. درک این دیدگاه های فرهنگی، بینش های ارزشمندی در مورد نحوه درک و ابراز اعتماد ایرانیان ارائه می دهد.

جمع گرایی: فرهنگ ایرانی تاکید زیادی بر جمع گرایی، خانواده و اجتماع دارد. اعتماد اغلب به عنوان یک فضیلت جمعی تلقی می شود و افراد تشویق می شوند تا اعتماد خود را از حمایت و تایید شبکه های اجتماعی خود به دست آورند (رضوی، ۱۳۹۷، ص ۸۸).

حیا و فروتنی: فروتنی و فروتنی از فضیلت های بسیار مورد توجه فرهنگ ایرانی است. در حالی که اعتماد به نفس مورد قدردانی قرار می گیرد، تبلیغات بیش از حد خود یا خودبزرگ بینی عموماً مورد انتقاد قرار می گیرد. ایرانیان اغلب از طریق فروتنی و تمایل به کمک به دیگران اعتماد به نفس خود را ابراز می کنند (خطیب، ۱۳۹۸، ص ۱۴۲).

زبان و ارتباطات: زبان ابزاری قدرتمند در فرهنگ ایرانی است و ارتباط موثر نشانه اعتماد به نفس است. تسلط بر زبان فارسی و فصاحت در گفتار با اطمینان و عقل همراه است (موسوی، ۱۳۹۰، ص ۲۰۵).

جنسیت و اعتماد: نقش ها و انتظارات جنسیتی نیز نقش مهمی در شکل دهی دیدگاه های فرهنگی نسبت به اعتماد در ایران دارند. مردان و زنان ممکن است فشارها و انتظارات متفاوتی را در رابطه با سطح اعتماد به نفس خود تجربه کنند (احمدی و رضایی، ۱۳۹۷، ص ۶۵).

دیدگاه های تاریخی و فرهنگی در مورد اعتماد همچنان بر جنبه های مختلف جامعه معاصر ایران تأثیر بسزایی دارد. این دیدگاه ها بر آموزش، روابط بین فردی، تعاملات تجاری و حتی گفتمان سیاسی تأثیر می گذارد.

تحصیلات: دانش‌آموزان ایرانی اغلب از یک سیستم آموزشی بسیار رقابتی استفاده می‌کنند که در آن اعتماد تحصیلی برای موفقیت بسیار مهم است. ارزش‌های تاریخی و فرهنگی بر نگرش دانش‌آموزان نسبت به یادگیری و ادراک آنان به عنوان یادگیرنده تأثیر می‌گذارد (حسینی و رحیمی، ۱۳۹۹، ص ۱۷۸).

محل کار: اعتماد به نفس و خودباوری در محیط‌های کاری ایرانیان به ویژه در نقش‌های رهبری مهم است. درک انتظارات فرهنگی و زمینه تاریخی اعتماد برای رهبری مؤثر و کار گروهی ضروری است (صالحی و آقایی، ۱۳۹۸، ص ۹۲).

تعاملات اجتماعی: هنجارها و ارزش‌های فرهنگی مرتبط با اعتماد به نفس، نحوه تعامل ایرانیان با دیگران را شکل می‌دهد و بر ادب، احترام و اهمیت حفظ هماهنگی اجتماعی تأکید می‌کند (یزدانی و محمدی، ۱۳۹۶، ص ۱۲۳).

چشم‌انداز سیاسی: اعتماد به رهبری سیاسی و نهادها تحت تأثیر سوابق تاریخی و انتظارات فرهنگی است. ایرانیان اغلب به دنبال رهبرانی می‌گردند که دارای ویژگی‌های اعتماد، خرد و درستی باشند (اسماعیل پور، ۲۰۲۱، ص ۵۶).

دیدگاه تاریخی و فرهنگی در مورد اعتماد به ایران پیامدهای عمیق و ماندگاری بر خودپنداره و رفتار افراد در داخل کشور دارد. با درک ریشه‌های تاریخی سازه‌های مرتبط با اعتماد و ارزش‌های فرهنگی که بیان آن‌ها را شکل می‌دهند، به بینش‌های ارزشمندی از پیچیدگی‌های جامعه ایران دست می‌یابیم. شناخت این تأثیرات برای مربیان، سیاست‌گذاران و افرادی که در بافت ایرانی کار و تعامل می‌کنند بسیار مهم است، زیرا امکان ارتباط مؤثرتر، همکاری و درک متقابل را فراهم می‌کند.

تمایز بین اعتماد به نفس و تکبر

تمایز بین اعتماد به نفس و تکبر یک کار ظریف و در عین حال حیاتی است، به ویژه در بافت فرهنگی ایران، جایی که مفاهیم فروتنی و فروتنی بسیار ارزشمند است. این بخش به پیچیدگی‌های تشخیص اعتماد به نفس از تکبر می‌پردازد و چگونگی درک و ارزیابی این سازه‌ها در ایران را روشن می‌کند. با تکیه بر پژوهش‌های اخیر و بینش‌های فرهنگی، هدف ما بررسی مرز باریک بین اعتماد به نفس و تکبر است و راهنمایی‌های ارزشمندی برای مربیان، روان‌شناسان و افرادی که در حال بررسی تفاوت‌های ظریف درک خود در ایران هستند، ارائه می‌کنیم.

قبل از پرداختن به تمایز بین خودباوری و تکبر در ایران، ضروری است که برای هر دو مفهوم در چارچوب فرهنگی ایران تعاریف روشنی ارائه شود.

اعتماد به نفس که در زبان فارسی به نام خود اعتماد به نفس (خود اعتماد به نفس) شناخته می شود، نشان دهنده باور فرد به توانایی ها، توانایی ها و پتانسیل موفقیت است. این مبتنی بر اطمینان از خود و یک تصویر مثبت از خود است و اغلب به صورت یک قدرت درونی آرام و انعطاف پذیری ظاهر می شود (محمدی و شیخ شابانی، ۱۳۹۹، ص ۵۶).

از سوی دیگر، تکبر که در فارسی به آن «غرور» گفته می شود، با احساس اغراق آمیز خود بزرگ بینی، برتری و بی اعتنائی به دیگران مشخص می شود. تکبر غالباً شامل برآورد بیش از حد توانایی ها و تمایل به تحقیر یا تحقیر دیگران است (رضوانی، ۱۳۹۸، ص ۱۲۷).

تمایز بین اعتماد به نفس و تکبر در ایران به دلیل عوامل فرهنگی و اجتماعی که بر فروتنی و فروتنی تاکید دارند می تواند چالش برانگیز باشد. با این حال، چندین تمایز کلیدی می تواند در ارزیابی این سازه ها کمک کند:

فروتنی در مقابل فروتنی: یکی از مهم ترین تمایزات بین اعتماد به نفس و تکبر در فروتنی نهفته است. افراد با اعتماد به نفس در ایران اغلب در تعاملات خود فروتنی نشان می دهند و نقاط قوت خود را می شناسند و در عین حال محدودیت های خود را نیز می شناسند. در مقابل، تکبر با غرور و عدم تواضع مشخص می شود، به طوری که افراد اغلب احساس بزرگی از خود نشان می دهند (آقایی، ۱۳۹۰، ص ۸۸).

احترام به دیگران: اعتماد به نفس معمولاً با احترام به نظرات و توانایی های دیگران همراه است. کسانی که اعتماد به نفس دارند آماده همکاری و بازخورد سازنده هستند. از سوی دیگر، خودبزرگ بینی به صورت نگرش نادیده انگاشته به دیگران و کمک های آنها ظاهر می شود (زارعی و اسماعیلی، ۱۳۹۹، ص ۷۴).

حساسیت فرهنگی: فرهنگ ایرانی به حساسیت فرهنگی و هماهنگی بین فردی اهمیت می دهد. افراد با اعتماد به نفس اغلب آگاهی فرهنگی و سازگاری از خود نشان می دهند، در حالی که تکبر ممکن است با عدم حساسیت فرهنگی و تحمیل باورها یا ارزش های خود به دیگران همراه باشد (رمضانی و زارعی، ۱۳۹۷، ص ۱۱۳).

همدلی و شفقت: اعتماد به نفس با همدلی و شفقت سازگار است، زیرا افراد دارای اعتماد به نفس اغلب با احساسات و نیازهای دیگران هماهنگ هستند. برعکس، تکبر ممکن است به صورت فقدان همدلی و ناتوانی در ارتباط با دیگران در سطح عاطفی ظاهر شود (افتخاری و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۳۰۹).

گشودگی به یادگیری: افراد با اعتماد به نفس در ایران تمایل به رشد ذهنی دارند و آماده یادگیری و خودسازی هستند. آنها به چالش ها به عنوان فرصت هایی برای رشد نگاه می کنند. در مقابل، تکبر ممکن

است منجر به یک ذهنیت ثابت شود، با افراد مقاوم در برابر دیدگاه‌های جدید و تجربیات یادگیری (رضایی و شیرالی، ۱۳۹۰، ص ۱۶۸).

تمایز بین خودباوری و تکبر در بافت فرهنگی ایران فرآیندی ظریف و متأثر از هنجارهای فرهنگی، فروتنی و احترام به دیگران است. شناخت تفاوت‌های ظریف بین این سازه‌ها برای افرادی که به دنبال ایجاد اعتماد به نفس سالم و در عین حال اجتناب از دام‌های تکبر هستند، ضروری است. علاوه بر این، مربیان و روانشناسان می‌توانند از این درک برای ارتقای اعتماد به نفس به عنوان یک ویژگی مثبت استفاده کنند و در عین حال از تکبر در جامعه ایرانی جلوگیری کنند. با پرورش اعتماد به نفس مبتنی بر فروتنی، حساسیت فرهنگی و احترام، افراد در ایران می‌توانند زندگی شخصی و حرفه‌ای خود را با اصالت و صداقت طی کنند.

عزت نفس اندک

عزت نفس پایین یک موضوع روانشناختی فراگیر است که افراد را در سراسر جهان تحت تاثیر قرار می‌دهد و تاثیر آن به ویژه در بافت ایران قابل توجه است. این بخش به روانشناسی پیچیده زیربنای عزت نفس پایین در میان ایرانیان می‌پردازد. با بررسی تحقیقات اخیر، هدف ما روشن کردن عوامل مختلف و تفاوت‌های فرهنگی است که در این زمینه فرهنگی منحصر به فرد به کاهش عزت نفس کمک می‌کند. درک روانشناسی عزت نفس پایین در ایران برای طراحی مداخلات موثر و سیستم‌های حمایتی برای رفع این نگرانی رایج ضروری است.

مقایسه اجتماعی و حسادت: مقایسه اجتماعی یک گرایش رایج بشری است، اما در شرایط ایرانی می‌تواند با فشارهای اجتماعی تشدید شود. ایرانیان اغلب خود را در زمینه‌های مختلف مانند پیشرفت تحصیلی، موفقیت مالی و ظاهر فیزیکی با دیگران مقایسه می‌کنند. این مقایسه مداوم می‌تواند منجر به احساس بی‌کفایتی و عزت نفس پایین شود (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۰، ص ۷۸).

جمع‌گرایی و انطباق: جامعه ایرانی بر جمع‌گرایی و انطباق با هنجارها و انتظارات اجتماعی تاکید زیادی دارد. افرادی که از این هنجارها منحرف می‌شوند ممکن است طرد اجتماعی را تجربه کنند که می‌تواند عزت نفس را از بین ببرد (کشاوری و بهرامی، ۲۰۱۸، ص ۲۵۶).

نقش‌ها و کلیشه‌های جنسیتی: نقش‌های جنسیتی و کلیشه‌های سنتی در ایران می‌تواند به کاهش عزت نفس، به‌ویژه در میان زنان کمک کند. انتظارات جنسیتی ممکن است فرصت‌ها و ادراک زنان از خود را محدود کند و منجر به کاهش عزت نفس شود (شیرزاد و همکاران، ۲۰۱۹، ص ۱۷۲).

فشار آموزشی: نظام آموزشی ایران به امتحانات پرمخاطره و رقابت شدیدش معروف است. دانش‌آموزانی که با چالش‌های تحصیلی یا شکست‌های درک شده مواجه می‌شوند، ممکن است کاهش عزت نفس را تجربه کنند (حسینی و رحیمی، ۱۳۹۹، ص ۳۴۵).

سبک‌های فرزندپروری: سبک‌های فرزندپروری که با اقتدارگرایی یا انتقاد بیش از حد مشخص می‌شود، می‌تواند بر عزت نفس کودکان در خانواده‌های ایرانی تأثیر منفی بگذارد (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۲۱۰).

تصویر بدن و ایده آل‌های زیبایی: تأکید بر ظاهر فیزیکی و ایده آل‌های زیبایی می‌تواند به کاهش عزت نفس، به ویژه در بین جوانان ایرانی کمک کند. استانداردهای زیبایی غیرواقعی که توسط رسانه‌ها و جامعه تداوم می‌یابد، می‌تواند منجر به نارضایتی از بدن و کاهش عزت نفس شود (مهرابخانی و رستمی، ۲۰۱۸، ص ۴۵).

گناه مذهبی: در یک جامعه عمدتاً اسلامی مانند ایران، افراد در صورتی که خود را مطابق معیارهای مذهبی یا انتظارات اخلاقی تصور کنند ممکن است احساس گناه مذهبی کنند. این احساس گناه می‌تواند منبع مهمی از عزت نفس پایین باشد (آزاده و زرگر، ۲۰۲۰، ص ۱۱۵).

انگ زدن به مسائل مربوط به سلامت روان: مسائل مربوط به سلامت روان اغلب در ایران انگ زده می‌شود و باعث می‌شود که افراد با عزت نفس پایین به جای درخواست کمک، در سکوت رنج ببرند (موسوی و سجادی، ۲۰۲۲، ص ۸۷).

چالش‌های اقتصادی: نابرابری‌های اقتصادی-اجتماعی در ایران می‌تواند بر عزت نفس افراد تأثیر بگذارد، به ویژه اگر با مشکلات مالی مواجه باشند یا خود را از نظر اقتصادی ضعیف بدانند (زارعی و یوسفی، ۱۳۹۰، ص ۱۸۹).

عزت نفس پایین یک مسئله روانشناختی پیچیده و فراگیر در ایران است که تحت تأثیر عوامل روانی و فرهنگی متعددی قرار دارد. درک روانشناسی پشت عزت نفس پایین در ایران برای مربیان، متخصصان سلامت روان و سیاست‌گذارانی که به دنبال رفع موثر این نگرانی هستند، بسیار مهم است. با اذعان به تأثیر متقابل عوامل اجتماعی، فرهنگی و فردی، می‌توان مداخلات و سیستم‌های حمایتی را برای ارتقای عزت نفس و بهزیستی روانی در بین ایرانیان طراحی کرد.

عوامل موثر بر اعتماد به نفس دانش آموزان

اعتماد به نفس جزء حیاتی سفر تحصیلی دانش آموزان است که بر انگیزه، عملکرد و رفاه کلی دانش آموزان تأثیر می‌گذارد. در شرایط ایران، دانش آموزان با مجموعه‌ای منحصر به فرد از چالش‌ها و فرصت

ها مواجه هستند که سطح اعتماد آنها را شکل می دهد. این بخش به بررسی عواملی می پردازد که بر اعتماد دانش آموزان به ایران تأثیر بسزایی دارد. با بررسی تحقیقات اخیر، هدف ما ارائه یک درک جامع از نحوه تعامل عوامل فرهنگی، آموزشی، اجتماعی و شخصی برای تأثیرگذاری بر اعتماد دانش آموزان در این زمینه فرهنگی خاص است.

جمع گرایی در مقابل فردگرایی: فرهنگ ایرانی با ارزش های جمع گرایانه مشخص می شود که بر اهمیت هماهنگی خانواده، اجتماع و گروه تأکید دارد. این بعد فرهنگی می تواند بر اعتماد دانش آموزان تأثیر بگذارد، زیرا ممکن است خودارزش با توانایی آنها در انطباق با انتظارات اجتماعی و مشارکت در جمع مرتبط باشد (نصیری، ۱۳۹۰، ص ۷۸).

هنجارها و انتظارات جنسیتی: نقش ها و انتظارات جنسیتی در ایران می تواند به طور قابل توجهی بر سطح اعتماد دانش آموزان تأثیر بگذارد. هنجارهای جنسیتی سنتی ممکن است فرصت ها را برای دانش آموزان دختر محدود کرده و بر اعتماد به نفس آنها در پیگیری رشته ها یا مسیرهای شغلی خاص تأثیر بگذارد.

غرور و هویت فرهنگی: اعتماد دانش آموزان ایرانی را می توان با احساس قوی هویت فرهنگی و افتخار به میراث خود تقویت کرد. برنامه ها و ابتکارات فرهنگی که آگاهی فرهنگی را ارتقا می دهند می توانند بر عزت نفس و اعتماد به نفس دانش آموزان تأثیر مثبت بگذارند (فرهمند نیا و همکاران، ۲۰۱۸، ص ۲۱۸).

سبک های تدریس و محیط کلاس درس: رویکردهای آموزشی مورد استفاده در کلاس های درس ایرانی می تواند به طور قابل توجهی بر اعتماد به نفس دانش آموزان تأثیر بگذارد. یک محیط کلاس درس حمایتی و تعاملی که مشارکت و مشارکت دانش آموزان را تقویت می کند، می تواند سطح اعتماد را افزایش دهد (زرین آبادی، ۱۳۹۷، ص ۱۰۷).

فشار امتحان: سیستم دقیق ارزشیابی مبتنی بر امتحان در ایران می تواند باعث ایجاد انگیزه یا تضعیف اعتماد دانش آموزان شود. امتحانات پر خطر ممکن است منجر به استرس و اضطراب شود و بر خودکارآمدی و اعتماد به نفس دانش آموزان تأثیر بگذارد (شکری، ۱۳۹۰، ص ۲۱۱).

دسترسی به منابع آموزشی: نابرابری های اجتماعی-اقتصادی در ایران می تواند دسترسی برخی دانش آموزان به منابع آموزشی مانند تدریس خصوصی یا کلاس های تکمیلی را محدود کند. این نابرابری ها می تواند بر اعتماد به نفس تحصیلی تأثیر بگذارد (حسینی و احمدی، ۱۳۹۸، ص ۱۳۶).